

การนิเทศด้วยความเอื้ออาทร

ดร. ศศิภาณจน์ สกุลปัญญวัฒน์*

บทคัดย่อ

พฤติกรรมการนิเทศของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาฝึกภาคปฏิบัติมีความสำคัญต่อความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการเรียนรู้และการเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่นักศึกษาจะจดจำและนำไปปฏิบัติ อาจารย์ผู้นิเทศที่มีการนิเทศด้วยความเอื้ออาทรต่อนักศึกษาที่ขึ้นฝึกปฏิบัติเป็นพฤติกรรมที่อาจารย์ผู้นิเทศแสดงออกถึงความเมตตา กรุณา ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ ความเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ จากการที่มิงงานวิจัยนำแนวคิดการนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของวัตสัน ครอบคลุมปัจจัยการดูแล (Carative factor) 10 ประการ มาประยุกต์เป็นการนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของอาจารย์ผู้นิเทศ พบว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะช่วยส่งเสริม สนับสนุนความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา นักศึกษาได้มีโอกาสในการฝึกปฏิบัติ กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะซักถามปัญหา ส่งเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะในการคิดวิเคราะห์ ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการคิดแก้ไขปัญหา ช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์รายวิชา และยังช่วยพัฒนาให้นักศึกษามีเจตคติของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลด้วย

คำสำคัญ : การนิเทศด้วยความเอื้ออาทร

* ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Supervision by the Caring behavior

Sasikarn Skulpunyawat, Ph.D.

Abstract

The instructors' behaviors of practical training courses are very important to students' adaptability, ability to learn and to be a best model of behavior that students will remember and put into practice. Teachers who have caring behavior and generosity towards students that practice express kindness, understanding, compassion. and respect for human rights. Watson Caring behavior that composes of 10 caring factors (Carative factor) are applied to the caring behavior of faculty supervisors. The results are found that Caring behavior will help to promote students' learning ability. Students have the opportunity to practice, dare to comment and ask for problem solving. The ability to learn can promote critical thinking skills, decision making skills, problem solving and thinking skills and help the students develop under Course objectives and help to develop the students' attitude toward the profession nurse.

Keywords : Supervision by the Caring behavior

บทนำ

บัณฑิตในสาขาพยาบาลศาสตร์ที่จะจบออกไปประกอบวิชาชีพในสาขาพยาบาลศาสตร์จะต้องมีคุณสมบัติประกอบด้วยความรู้ความสามารถในการใช้ศาสตร์ทางการพยาบาล และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง มีหลักการและมีทักษะในการปฏิบัติเพื่อที่จะสามารถให้การพยาบาลแบบองค์รวมแก่ผู้ใช้บริการที่เป็นครอบครัว บุคคลและชุมชน ในทุกภาวะสุขภาพ ทุกวัย เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถดูแลตนเองได้ทั้งในภาวะสุขภาพดีและเจ็บป่วย สามารถจัดการและตัดสินใจกับภาวะสุขภาพของตนเองได้ มีสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ และทักษะการปฏิบัติในวิชาชีพที่เพียงพอในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร มีทักษะในการเป็นผู้นำ มีคุณธรรม จริยธรรมแห่งวิชาชีพ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ

การจัดการศึกษาพยาบาลจะมีการจัดการเรียนการสอนเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยการจัดการเรียนการสอนในภาคทฤษฎีจะเป็นการสอนในชั้นเรียนเป็นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์การพยาบาล และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการพยาบาล ในขณะที่การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นการเรียนการสอนในแหล่งฝึกต่าง ๆ มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับ การศึกษาภาคปฏิบัติคือหัวใจของการศึกษาพยาบาล คือการพยาบาลที่เน้นประสบการณ์ การจัดการศึกษาภาคปฏิบัตินอกจากจะพัฒนาทักษะด้านเทคนิคการปฏิบัติการพยาบาลแล้ว ยังต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ไขปัญหา การจัดให้นักศึกษาพยาบาลมีประสบการณ์ที่ดีในการปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกถือเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ เพราะประสบการณ์การเรียนรู้จากการปฏิบัติจะมีผลต่อระดับและชนิดของการเรียนรู้รวมถึงส่งเสริมการขัดเกลาเพื่อเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต นักศึกษาที่ขึ้นฝึกปฏิบัติจะได้รับประสบการณ์ทางคลินิก ได้มีโอกาสเรียนรู้ ได้ฝึกทักษะการปฏิบัติมากน้อยเพียงใดขึ้นกับอาจารย์ผู้นิเทศเอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกทักษะดังกล่าวหรือไม่ ผู้สอนได้เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมหรือรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาหรือไม่ จากการที่ได้เรียนรู้การนิเทศด้วยความเอื้ออาทรทั้งจากการเป็นแบบอย่างของอาจารย์และพยาบาลปฏิบัติการ ดังการศึกษาของโคซอร์ซาคี (Kosowski, 1995) พบว่า ในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในหอผู้ป่วยนั้น นักศึกษาพยาบาลจะเฝ้ามองพยาบาลระดับปฏิบัติการ (Staff nurse) ในคลินิกอย่างใกล้ชิด การกระทำสิ่งใด ๆ ก็ตามของพยาบาลทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจล้วนแต่ถือว่าเป็นแบบอย่าง (Role model) สำหรับนักศึกษาพยาบาลทั้งนั้น โดยนักศึกษามักจะมองการเป็นแบบอย่างที่ได้เห็นจากพยาบาลว่า นั่นคือการเป็นแบบอย่างด้านการดูแลแบบเอื้ออาทรมากที่สุด โดยนักศึกษาพยาบาล

สามารถจำแนกแยกแยะว่า กิจกรรมการพยาบาลที่พยาบาลปฏิบัติกับผู้ป่วยนั้น กิจกรรมใดคือสิ่งดี และกิจกรรมใดคือสิ่งไม่ดี รวมถึงสามารถระบุคุณลักษณะของพยาบาลที่จะทำให้เกิดการดูแลผู้ป่วยที่ดีได้เช่นกัน (Davies, 1993) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของมีแลนเดอร์และโรเบิร์ต (Melander & Robert, 1994) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของการสอนในคลินิกระหว่างนักศึกษาพยาบาล พยาบาลปฏิบัติการ และอาจารย์พยาบาล ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงานร่วมกับทั้งอาจารย์และพยาบาลปฏิบัติการนั้นระบุว่า ตนเองมีข้อได้เปรียบจากการปฏิบัติงานมากกว่าเพื่อนที่ฝึกปฏิบัติงานเฉพาะกับอาจารย์เท่านั้น สอดคล้องกับคำกล่าวของโรเบิร์ต (Robert, 1990) ที่ว่า พยาบาลปฏิบัติการจะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่ดีอยู่เสมอและสามารถเป็นต้นแบบให้แก่นักศึกษาพยาบาลได้ จึงสรุปได้ว่านักศึกษาพยาบาลสามารถเรียนรู้ถึงวิธีการดูแลแบบเอื้ออาทรผ่านจากตัวอย่างการปฏิบัติของผู้อื่นทั้งที่เป็นอาจารย์ พยาบาลปฏิบัติ หรือแม้แต่บุคคลอื่นที่สามารถสอนและทำได้ดีกว่าพยาบาลด้วยซ้ำ (Stowe, 2006)

การเริ่มต้นหลักสูตรการศึกษาพยาบาลโดยทั่วไปจึงมักจะสอนนักศึกษาถึงพื้นฐานการพยาบาลที่เป็น การดูแลผู้ป่วยที่จำเ็นได้แก่ ทักษะการดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคล เป็นการดูแลที่นักศึกษาจะต้องเน้นการปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยอย่างเอื้ออาทร การเรียนรายวิชาฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานเป็นรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาแรกในรายวิชาภาคบังคับ หมวดการศึกษาวิชาชีพทางการพยาบาลที่นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ทุกคนจะต้องผ่านการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชานี้จึงจะสามารถผ่านไปเรียนในรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพการพยาบาลได้ ซึ่งการขึ้นฝึกภาคปฏิบัติครั้งแรกในชีวิตของนักศึกษา นักศึกษาต้องพบกับบรรยากาศของหอผู้ป่วย เครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ ผู้ป่วยและญาติ ตลอดจนอาจารย์นิเทศ ซึ่งนักศึกษาไม่คุ้นเคยเป็นบรรยากาศที่แปลกใหม่และน่ากลัวสำหรับนักศึกษา นักศึกษาจะต้องมีการปรับตัวอย่างมาก ทำให้นักศึกษาเกิดความกลัว เกิดความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองลดลง ส่งผลต่อพฤติกรรม การเรียน ความสามารถในการรับรู้ การเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา ดังนั้นหากอาจารย์นิเทศในรายวิชาฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน มีพฤติกรรม การดูแลนักศึกษาแบบเอื้ออาทรก็จะช่วยบรรเทาความกลัว ความวิตกกังวล นักศึกษาจะเกิดความไว้วางใจ กล้าที่จะบอกความรู้สึก กล้าที่จะขอคำปรึกษา ซึ่งช่วยให้ นักศึกษามีความสามารถในการปรับตัวที่ดีขึ้น การรับรู้และการเรียนรู้ในรายวิชา การฝึกภาคปฏิบัติก็จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Melander & Roberts, 1994) บทความนี้จะนำเสนอความหมายของการนิเทศแบบเอื้ออาทร การประยุกต์แนวคิดการนิเทศแบบเอื้ออาทรของวัตสัน และการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของการนิเทศแบบเอื้ออาทร

การนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของอาจารย์พยาบาล หมายถึง พฤติกรรมการนิเทศแบบเอื้ออาทรของอาจารย์นิเทศในรายวิชาฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ที่แสดงออกถึงความเอื้ออาทรที่มีต่อนักศึกษาพยาบาล ตามแนวคิดการนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของวัตสันที่ครอบคลุมปัจจัยการดูแล (Carative factor) 10 ประการ (Watson, 1999) ได้แก่ 1) ด้านการสร้างค่านิยมเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นและมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ 2) ด้านการสร้างให้เกิดความศรัทธาและความหวัง 3) ด้านการสร้างให้เกิดความไวต่อความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น 4) ด้านการพัฒนาสัมพันธภาพในการช่วยเหลือและไว้วางใจ 5) ด้านการส่งเสริมให้เกิดการยอมรับการแสดงออกของความรู้สึกทั้งทางบวกและลบ 6) ด้านการใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการดูแล 7) ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่เข้าถึงจิตใจของบุคคล 8) ด้านการประคับประคองสนับสนุนและแก้ไขสิ่งแวดล้อมทางกายภาพจิตสังคม และจิตวิญญาณ 9) ด้านการช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล และ 10) ด้านการเสริมสร้างพลังจิตวิญญาณ

การประยุกต์แนวคิดการนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของวัตสัน

พฤติกรรมการนิเทศแบบเอื้ออาทร ตามแนวคิดการนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของวัตสันที่ครอบคลุมปัจจัยการดูแล (Carative factor) 10 ประการ (Watson, 1999) ประกอบด้วย

1. ด้านการสร้างค่านิยมเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นและมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ได้แก่ พฤติกรรมที่อาจารย์นิเทศแสดงออกถึงความเต็มใจที่จะสอนหรือให้คำแนะนำแก่นักศึกษา โดยไม่แสดงท่าทีเบื่อหน่าย แสดงพฤติกรรมกับนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การพูดกับนักศึกษาด้วยถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติในทุกสถานการณ์ การแสดงพฤติกรรมช่วยปกป้องผลประโยชน์ตามสิทธิประโยชน์ที่นักศึกษาพึงได้รับ การใช้วิธีการสอนที่ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้เพิ่มเติม การมีส่วนร่วมช่วยทำให้นักศึกษามีแนวทางค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น อุทิศเวลาในการสอนนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง แม้จะล่วงเลยเวลาในการทำงานหรือเวลาในความเป็นส่วนตัวของอาจารย์

2. ด้านการสร้างให้เกิดความศรัทธาและความหวัง ได้แก่ อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความอ่อนโยนและเอื้ออาทร ช่วยให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติการพยาบาลและเห็นคุณค่าของวิชาชีพพยาบาลเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต การวางตนได้อย่างเหมาะสมกับวิชาชีพ มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เช่น การปกป้องศักดิ์ศรีของนักศึกษา หรือผู้ป่วย เมื่อนักศึกษาทำผิดอาจารย์จะชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและให้กำลังใจแก่นักศึกษาเพื่อให้พัฒนาตนเองได้ดีขึ้น อาจารย์มีวิธีการสอนที่ทำให้นักศึกษามั่นใจว่าตนเองสามารถพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนเพิ่มขึ้นได้

3. ด้านการสร้างให้เกิดความไวต่อความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การเปิดโอกาสให้นักศึกษาสะท้อนความรู้สึกโดยไม่ทำให้นักศึกษารู้สึกอึดอัด ฝึกให้นักศึกษารู้จักและทำความเข้าใจตนเอง ไม่แสดงพฤติกรรมที่ทำให้นักศึกษารู้สึกด้อยคุณค่าสามารถควบคุมอารมณ์และมีปฏิกิริยาสะท้อนกลับอย่างสุ่มรอบคอบในสถานการณ์ต่าง ๆ เน้นย้ำให้นักศึกษาเข้าใจและยอมรับความแตกต่างในวัฒนธรรมและความเชื่อของบุคคล

4. ด้านการพัฒนาสัมพันธภาพในการช่วยเหลือ และไว้วางใจ ได้แก่ อาจารย์จะเสนอตัวในการช่วยเหลือนักศึกษา ก่อนโดยที่นักศึกษาไม่ได้ร้องขอ กระตุ้นให้นักศึกษากล้าพูดคุยหรือซักถามในสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจหรืออยากรู้ แสดงท่าทีที่เป็นมิตรเมื่อนักศึกษาเข้าพบหรือขอคำแนะนำ แสดงท่าทีที่เห็นอกเห็นใจเมื่อนักศึกษาหรือบุคคลอื่นมาขอคำปรึกษาในการแก้ไขปัญหา ถามถึงและแสดงความห่วงใยต่อสภาพการเรียนรู้ ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนักศึกษา กล่าวขอโทษนักศึกษาหากมีความผิดพลาดเกิดขึ้น เมื่อมาขอคำปรึกษาในการแก้ไขปัญหา

5. ด้านการส่งเสริมให้เกิดการยอมรับการแสดงออกของความรู้สึกทั้งทางบวกและลบ ได้แก่ อาจารย์เป็นที่ปรึกษาของนักศึกษาได้ทุกเรื่องทั้งเรื่องการศึกษาและชีวิตส่วนตัว เมื่อนักศึกษาแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับอาจารย์ อาจารย์ก็ยังคงมีอารมณ์สุขุมและให้คำแนะนำเพื่อให้นักศึกษามีพฤติกรรมที่ดีขึ้น กล่าวชมเชยเมื่อนักศึกษามีการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น ตั้งใจเรียนหรือปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบัน เข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่นและให้คำแนะนำถึงการแสดงพฤติกรรมของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับสังคมไทย แม้นักศึกษาจะทำผิดพลาดในเรื่องใดก็ตาม อาจารย์ยังคงปฏิบัติกับนักศึกษาด้วยความเมตตาเช่นเดิม ส่งเสริมให้นักศึกษากล้าแสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรมการปฏิบัติที่สร้างสรรค์

6. ด้านการใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการดูแล ได้แก่ อาจารย์สามารถกระตุ้นให้นักศึกษาวางแผนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาแก่นักศึกษาได้อย่างเหมาะสม มีการติดตามผลของการแก้ไขปัญหาของนักศึกษา กรณีที่ไม่สามารถช่วยคิดแก้ปัญหาที่นักศึกษابริกาได้ อาจารย์สามารถจะแนะนำบุคคลหรือแหล่งช่วยเหลืออื่น ๆ เพิ่มเติม เป็นแบบอย่างที่ดีในการคิดเชิงเหตุผล

7. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่เข้าถึงจิตใจของบุคคล ได้แก่ อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน มีพฤติกรรมยอมรับในความคิดเห็นของนักศึกษาที่ดีกว่า แสดงพฤติกรรมชื่นชมเมื่อนักศึกษาถามหรือแสดงความคิดเห็น กิจกรรมการสอนสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาโดยไม่ขัดต่อพัฒนาการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนการสอน มีรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

8. ด้านการประคับประคองสนับสนุนและแก้ไขสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตสังคม และจิตวิญญาณ ได้แก่ การใส่ใจในความปลอดภัยของนักศึกษา จัดให้มีแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ จัดสถานที่ให้นักศึกษาได้พบปะพูดคุยอย่างเป็นสัดส่วน

9. ด้านการช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล ได้แก่ เมื่อเกิดปัญหาหรือเหตุฉุกเฉินขึ้น นักศึกษาสามารถเข้าปรึกษาอาจารย์ได้ตลอดเวลา การสอนเสริมให้เมื่อนักศึกษามีความต้องการ เมื่อนักศึกษาเจ็บป่วย อาจารย์สนใจและพยายามหาแนวทางการช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยรีบด่วน มีการสอบถามความต้องการในเรื่องต่าง ๆ ของนักศึกษา

10. ด้านการเสริมสร้างพลังจิตวิญญาณ ได้แก่ เปิดโอกาสให้นักศึกษา มีกิจกรรมตามความเชื่อของตนเองหากไม่ขัดต่อการดำรงชีวิตและกระบวนการเรียนการสอน กระตุ้นให้นักศึกษาคำนึกถึงคุณค่าของกิจกรรมต่าง ๆ ในอดีตที่ตนเองประทับใจและทำได้สำเร็จ ส่งเสริมให้นักศึกษานำประสบการณ์ความสำเร็จในอดีตมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาหรือกำหนดกิจกรรมในปัจจุบัน ส่งเสริมให้นักศึกษาค้นหาสิ่งที่ดีทั้งในตนเองและจากสภาพแวดล้อมเช่น ครอบครัว เพื่อน และอาจารย์ ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจถึงความเชื่อต่าง ๆ และสนับสนุนให้นำมาใช้ในการดูแลตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพจน์ แก้วบุตติ (2550) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเอื้ออาทรของอาจารย์พยาบาลในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้ออาทรของอาจารย์พยาบาลในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้ออาทรของอาจารย์พยาบาลในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมความเอื้ออาทรของอาจารย์พยาบาลในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลและนักศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบิร์กและลินเซท (Berg and Linseth, 2004) ศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อคุณลักษณะการสอนที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพของอาจารย์พยาบาล ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะการสอนที่สะท้อนถึงการสอนที่มีประสิทธิภาพหรือไม่มีประสิทธิภาพของอาจารย์พยาบาลตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล 3 อันดับแรกได้แก่ 1) บุคลิกภาพ (Personality) โดยหากเป็นคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพจะมีดังนี้ “มีบุคลิกภาพที่ง่าย ๆ เข้ากับนักศึกษาได้” ส่วนคุณลักษณะที่ไม่มีประสิทธิภาพจะมีดังนี้ “ไม่ยืดหยุ่น ยึดมั่นในบุคลิกของตนเอง ไม่ปรับเปลี่ยนบุคลิกให้เข้ากับ

นักศึกษา” 2) วิธีการสอน (Teaching method) โดยหากเป็นคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพจะมีดังนี้ “สอนเนื้อหาได้สอดคล้องกับระดับความรู้ของนักศึกษา มีการเตรียมแนวทางการสอน มีการให้ข้อมูล ป้อนกลับทั้งทางบวกและทางลบอย่างสร้างสรรค์” ส่วนคุณลักษณะที่ไม่มีประสิทธิภาพจะมีดังนี้ “สอนเนื้อหาที่สูงกว่าระดับความรู้ของนักศึกษามาก ทำให้ไม่เข้าใจ ไม่มีแนวทางการสอนที่ชัดเจน” 3) การนำเสนอที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ (Presentation of course materials) โดยหากเป็นคุณลักษณะที่มีประสิทธิภาพจะมีดังนี้ “สามารถคิดและนำเสนอหรือใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม” ส่วนคุณลักษณะที่ไม่มีประสิทธิภาพจะมีดังนี้ “สอนเพียงแค่การบรรยาย ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษา”

ผลลัพธ์จากการนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของอาจารย์ผู้นิเทศรายวิชาฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานจะช่วยให้ นักศึกษาลดความกลัว ความวิตกกังวล รู้สึกมั่นคง รู้สึกเป็นมิตร สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์นิเทศและนักศึกษาดีขึ้น นักศึกษารู้สึกปลอดภัยมากขึ้น เมื่อมีอาจารย์นิเทศอยู่เคียงข้าง ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักศึกษา คือ กล้าที่จะซักถาม หรือกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออกมากขึ้น ความกลัวในการปฏิบัติต่อผู้ป่วยลดน้อยลง มีความมั่นใจมากขึ้น ส่งผลให้นักศึกษามีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

สรุป

การนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของอาจารย์ผู้นิเทศรายวิชาฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะช่วยลดความกลัว ความวิตกกังวล ช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวในบรรยากาศและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้นและรวดเร็วขึ้นส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยอาจารย์ผู้นิเทศประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีการนิเทศด้วยความเอื้ออาทรของวัตสัน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยการดูแลแบบเอื้ออาทร 10 ประการ (Carative factor) ได้แก่ การสร้างค่านิยม เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นและมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ การสร้างให้เกิดความศรัทธาและความหวัง การสร้างให้เกิดความไวต่อความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การพัฒนาสัมพันธภาพในการช่วยเหลือและไว้วางใจ การส่งเสริมให้เกิดการยอมรับการแสดงออกของความรู้สึกทั้งทางบวกและลบ การใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการดูแล การส่งเสริมการเรียนการสอนที่เข้าถึงจิตใจของบุคคล การประคับประคองสนับสนุนและแก้ไขสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จิตสังคม และจิตวิญญาณ การช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล และการเสริมสร้างพลังจิตวิญญาณ การนิเทศด้วยความเอื้ออาทรจะช่วยให้ นักศึกษามีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น เกิดความรัก ความผูกพันในวิชาชีพ และคงอยู่ในวิชาชีพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สุพจน์ แก้วบุตดี. (2550). พฤติกรรมเอื้ออาทรของอาจารย์พยาบาลในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลและนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*. 1(1), พฤษภาคม-สิงหาคม, 93-104.
- Berg, C. L., & Lindseth, G. (2004). Students' perspectives of effective and ineffective nursing instructors. *Journal of Nursing Education*. 43(12), 565-568.
- Davies, E. (1993). Clinical role modeling: uncovering hidden knowledge. *Journal of Advance Nursing*. 18, 627-635.
- Kosowski, M. M. (1995). Clinical learning experiences and professional nurse caring: a critical phenomenological study of female baccalaureate nursing students. *Journal of Nursing Education*. 34(5), 235-241.
- Melander, S., & Roberts, C. (1994). Clinical teaching associate model: creating effective BSN student/faculty/staff nurse triads. *Journal of Nursing Education*. 33(9), 422-425.
- Roberts, J. (1990). Uncovering hidden caring. *Nursing outlook*. 38(2), 67-69.
- Stowe, A. C. (2006). Exploring the concept of caring: novel strategies for a diverse student group. *Nurse Educ*. 31(3), 124-128.
- Watson, J. (1999). *Nursing: Human Science and Human care*. A Theory of Nursing. New York: Jones & Bartlett Publisher.